

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті обґрунтовано необхідність та запропоновано шляхи вдосконалення управління в системі дошкільної освіти.

Ключові слова: дошкільний заклад освіти, управління закладом освіти, керівник.

Постановка проблеми. Розбудова національної системи освіти України, інтенсифікація ринкових відносин висувують нові вимоги до управління освітою. Проблеми наукового обґрунтування теорії освітнього менеджменту та апробації інноваційних моделей управління освітою на кожному з її рівнів організації набувають особливої соціальної значущості, про що відзначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Означені стратегічні завдання орієнтують на радикальну перебудову механізму управління системою освіти. Не є виключенням дошкільна освіта, стратегічними завданнями реформування якої є: створення належних соціально-економічних і морально-психологічних умов для повноцінного життя дитини, її оптимального розвитку і виховання; зміцнення здоров'я дітей; піднесення пріоритету суспільного дошкільного виховання; подальший розвиток мережі дошкільних навчальних закладів; оновлення змісту, форм і методів дошкільної освіти.

Вирішення означених завдань потребує комплексного вивчення проблем родинного й суспільного виховання в сучасних умовах; створення оптимальних науково-методичних, організаційно-педагогічних, санітарно-гігієнічних, матеріально-технічних, естетичних умов функціонування дошкільних навчальних закладів різних типів і профілів.

Аналіз актуальних досліджень. Окремі аспекти організації навчально-виховного процесу, розвитку системи дошкільної освіти та управління ДНЗ висвітлено в працях Л. Артемової, Л. Бахтуріної, А. Бондаренко, Н. Буняк, А. Васильєвої, Л. Гайдаржійської, Н. Давкуш, С. Дітковської, І. Кобітіної, К. Крутій, В. Кузя, Н. Курочки, В. Ликової, Н. Мельник, С. Пехарева, Ю. Рібцун та ін. Зокрема, досліджено соціально-педагогічні умови управління розвитком дошкільної освіти в регіоні (Л. Пісоцька); організаційно-педагогічні умови функціонування сучасних ДНЗ (Л. Покроєва); питання управління якістю освітнього процесу ДНЗ та оцінки управлінської діяльності його керівника (Л. Баландіна, М. Псковська, І. Тимофєєва, О. Янко та ін.); напрями, функції, принципи, структуру, психологічні особливості управлінської діяльності керівника ДНЗ (Т. Махія, Л. Поздняк); формування його управлінської компетентності (Р. Шаповал, Л. Шемятихіна та ін.); формування соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі дошкільного закладу (М. Молочко); підготовку студентів до педагогічного менеджменту в дошкільній освіті (Г. Закорченна та ін.).

Проте, постійно виникають різні ДНЗ державного і альтернативного типів та пов'язані із цим нові функції керівників: ліцензування, акредитації, атестації, входження до ринку освітніх послуг, що потребують нових підходів до організації управління ДНЗ. Аналіз масової практики роботи керівних кадрів дошкільної освіти свідчить про те, що дотепер відсутня чітка й обґрунтована типологія закладів системи дошкільної освіти; не визначено особливості управління ними; недостатньо розроблено теорію педагогічного менеджменту в ДНЗ з урахуванням досягнень сучасної науки.

Мета статті. Обґрунтувати необхідність та запропонувати шляхи вдосконалення системи управління дошкільними навчальними закладами на різних рівнях функціонування дошкільної освіти як системи.

Виклад основного матеріалу. Визначення теоретичних засад управління дошкільними навчальними закладами, специфіки професійної управлінської діяльності менеджера дошкільної освіти, а також експериментальне дослідження її ефективності, дозволяють запропонувати певні рекомендації щодо вдосконалення системи управління дошкільними навчальними закладами в Україні, що мають бути запроваджені на всіх взаємопов'язаних ієрархічних рівнях цієї системи: на рівні держави, регіону та окремого ДНЗ.

На загальнодержавному рівні рекомендуємо: налагодити співробітництво вітчизняних освітніх установ із міжнародними організаціями дошкільної освіти шляхом залучення до міжнародних проектів дошкільної освіти; створити умови для проведення наукових досліджень у дошкільній сфері шляхом забезпечення постійних взаємозв'язків дошкільних установ з вищими навчальними закладами, науково-дослідницькими й методичними лабораторіями; підвищити статус вихователів ДНЗ через покращення їхнього фінансового забезпечення; залучити до фінансування дошкільної освіти альтернативних державному бюджету джерел; залучити до розробки змісту дошкільних освітніх програм та навчальних планів представників різних громад, організацій, товариств, приватних організацій, що забезпечить створення альтернативних програм дошкільної освіти; включити до навчальних планів курсів підвищення кваліфікації керівників ДНЗ основ організаційного, стратегічного, інноваційного, фінансового менеджменту, менеджменту персоналу та здійснення маркетингу в освіті.

На регіональному рівні вважаємо доцільним: розробити механізми регулювання регіональної політики щодо стимулювання діяльності організацій з надання освітніх послуг у сфері дошкільної освіти; забезпечити підвищення кваліфікації керівного та педагогічного складу дошкільних навчальних закладів відповідно до сучасних економічних реалій і розвитку психолого-педагогічної науки; розробити фінансовий механізм соціального захисту дітей, що передбачає фінансування дітей з неблагополучних та малозабезпечених сімей; забезпечити контроль над коштами, що виділяються державним та місцевим бюджетом на реалізацію регіональної освітньої політики із забезпечення якісної дошкільної освіти; активізувати проведення заходів щодо

обміну керівниками ДНЗ досвіду управлінської діяльності, проведення порівняльного аналізу ефективності управлінської діяльності керівників ДНЗ різної форми власності, різного типу і профілю; налагодити співпрацю ДНЗ з іншими альтернативними закладами дошкільної освіти; збагатити програми дошкільної освіти змістом, спрямованим на соціалізацію вихованців ДНЗ, формування в них толерантних взаємин із представниками різних національностей, релігійних конфесій, розвиток духовності; забезпечити наступність передшкільної та шкільної освіти.

На рівні окремих дошкільних навчальних закладів рекомендуємо: формувати стратегію розвитку ДНЗ для забезпечення його ефективної співпраці із соціальними інституціями: місцевими органами самоврядування, регіональними органами виконавчої влади, освітніми центрами, громадськими організаціями та сім'ями дітей; розробити стратегію формування іміджу ДНЗ на ринку освітніх послуг в системі дошкільної освіти; створити фахову комісію (незалежну раду) за контролем якості дошкільної освіти, до якої залучити батьків, вихователів та працівників інших дошкільних установ, що спільно працюють над упровадженням інновацій щодо розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку; забезпечити дистанційну співпрацю дошкільних установ із соціальними інституціями (громадськими, приватними, релігійними організаціями) та сім'ями; збагатити форми, методи та засоби організації педагогічного процесу в ДНЗ; запровадити інформаційні технології; збагатити розвивальне середовище ВНЗ відповідно до ергономічних вимог дітей дошкільного віку та сучасних наукових здобутків педагогічної науки; запроваджувати інновації щодо управління та організації навчально-виховного процесу в ДНЗ; поширити співпрацю вихователів, педагогів з батьками шляхом: урізноманітнення психолого-педагогічного супроводу просвіти батьків; створення умов для електронного листування керівника ВНЗ і вихователів з батьками через сайт дошкільного закладу; розсилки інформаційних листів звичайною та електронною поштою; залучення батьків до організації додаткової діяльності дітей; проведення зустрічей батьків з керівництвом ДНЗ, педагогічним колективом для спільного планування освітньої та розвивальної (читання книг, навчання в'язанню, малюванню і т. ін.) діяльності вихованців; залучення батьків до трудової діяльності, що передбачає допомогу в прибиранні дошкільної установи та її території; залучення батьків до управління ДНЗ, складання його кошторису та розробки вимог щодо педагогічних кадрів; організація спільних з батьками екскурсій, подорожей, літнього кемпінгу; налагодити індивідуальну роботу педагогічних працівників ДНЗ з обдарованими дітьми; організувати в ДНЗ психологічну службу допомоги вихованцям; керівникам ДНЗ проводити щорічний самоаналіз роботи дошкільної установи.

Висновки. Управління окремими дошкільними навчальними закладами так і системою дошкільної освіти в цілому буде нарощувати свою ефективність лише за умов дотримання запропонованих рекомендацій у сукупності, на кожному рівні функціонування дошкільної освіти як системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника / О. І. Мармаза. – Харків: Основа, 2007. – 448 с.
2. Освітній менеджмент: навчальний посібник / [за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки]. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.

Подано до редакції 24.02.12